

Рутецький В.В.
Суботницький І.М.
(м. Житомир, Україна)

ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ ЦІННІСНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВІДНОШЕННЯ ДО ДІЙСНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

На сучасному етапі розвитку суспільства значну роль у естетично-емоційному вихованні студентської молоді відіграє формування досвіду ціннісно-естетичного відношення до дійсності.

У полікультурному, етнічно різнобарвному середовищі – виховання ціннісної свідомості як основи гуманних взаємовідносин особливого значення набувають засоби полікультурної освіти і особливо народні мистецтва (музика, пісні, танець, фольклор, живопис, скульптура, декор, архітектура тощо). Концентровано представляючи світові загальнолюдські цінності, мистецтво дозволяє зрозуміти тонкощі культури, побуту, народних традицій і вірувань, розкриває своєрідність національного характеру, взаємовідношень людей. Якщо ВНЗ не прилучить студентську молодь до розуміння і важливості передачі наступним поколінням досвіду ціннісно-естетичного відношення до дійсності, то така ситуація призведе до зниження, примітивізації і нівелювання рівня якості й культурних орієнтацій особистості [4, с. 162].

Усі останні державні документи та концепції модернізації освіти акцентують увагу на значному розширенні масштабів взаємодії, збереження соціокультурного простору, підвищенні професіоналізму педагогічних кадрів, яке тісно пов'язано із реалізацією принципів взаємодії традицій і інновацій. Головне в цьому процесі – взаємовплив двох факторів: інноваційних освітніх технологій і розвитку естетичного досвіду та здібностей майбутнього і діючого вчителя. Практика

показує, що застосування інноваційних освітніх технологій випереджає процес формування естетичної культури вчителя. Завдяки інтегруючому характеру естетичного досвіду як складової ціннісних відношень, культура постає у вигляді системи інноваційних зрушень у професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва [2].

Проблема формування виконавської майстерності майбутнього вчителя-музиканта розглядається у працях М. Давидова, О. Бодіної, Є. Гуренко, Ж. Дедусенко, О. Капустіна, Н. Корихалової, В. Крицького, Т. Рощиної, Г. Саїк, О. Шульпякова та інших дослідників. Так, М. Давидов тлумачить виконавську майстерність як вільне оволодіння музикантом інструментом і собою, як емоційно яскраве, співтворче, технічно досконале втілення музичного твору в живому звучанні [1].

На практичних заняттях з оркестрового класу студенти мають можливість у повній мірі розвинути професійно-педагогічну майстерність, творчі індивідуальні здібності, набути досвіду ціннісно-естетичного відношення до дійсності.

Основні завдання навчальної дисципліни полягають у залученні студентів до творчої педагогічно-мистецької діяльності з метою розвитку в них творчих педагогічних якостей, здібностей та властивостей, оволодінні прийомами зовнішньої та внутрішньої педагогічної техніки, розвитку педагогічного та сценічного артистизму. На заняттях з оркестрового класу створенно умови для самопрояву творчої індивідуальності студентів у суб'єктивно близькому для них виді творчої мистецько-педагогічної діяльності, відповідної до типу їхньої творчої індивідуальності та розширенні досвіду творчої професійно-педагогічної мистецької діяльності.

Викладання дисципліни ґрунтується на принципах свободи творчого самовияву студентів та створення ситуацій успіху; педагогічної підтримки у колективі оркестру; зв'язку із майбутньою професійно-педагогічною діяльністю.

Важливим чинником успішного ансамблевого звучання в оркестрі є взаєморозуміння і злагода в створенні єдиного плану інтерпретації музичного твору. При втіленні колективно створеної інтерпретації поняття «виконавське творче переживання» трансформується в споріднене з ним, але зовсім не тотожне поняття «творче співпереживання виконавців». Природне і яскраве співпереживання виникає як результат постійного і всебічного контакту партнерів, їх гнучкої взаємодії і спілкування в процесі виконання.

Ансамблеве музикування, гра в оркестрі можливі лише за умови ясного і узгодженого розуміння всіма його учасниками різнобічних зв'язків окремих партій та вміння підпорядковувати своє виконання досягненню спільної мети.

Виконавець-соліст завжди слухає тільки себе, орієнтується на власні пошуки інтерпретації та бачення художнього образу музичного твору. При колективному музикуванні ансамбліст мусить відмовитись від звичного для соліста фокусування слуху - звучання його інструмента, оскільки він залежить тепер вже не тільки від нього, але й від звучання інших інструментів оркестру; слухач сприймає його тепер як частину цілого. В оркестровому звучанні кожен учасник відразу відчуває, як зросла різноманітність барв, тембрів звучання, емоційна енергетика виконуваного твору. Технічно грамотне ансамблеве виконання передбачає: синхронне звучання всіх партій (єдність темпу і ритму партнерів), врівноваженість в силі звучання всіх партій (єдність динаміки), узгодженість штрихів всіх партій (єдність прийомів, фразування).

Виконати ці технічні вимоги може лише музикант, що має добре розвинене вміння слухати загальне звучання оркестру, розуміє функції кожної партії в створенні художнього образу мистецького твору [6].

У процесі занять студенти опановують креативні технології навчання, побудовані на засадах інтегративного, індивідуально-особистісного та етнокультурологічного підходів. «Накопичений мистецтвом досвід потрібно використовувати для цілеспрямованого моделювання навчально-виховного

процесу, зокрема, при розробці нових перспективних технологій, оскільки мистецтво виступає ідеальною моделлю цілісного духовного впливу на особистість. Головним педагогічним потенціалом мистецтва є об'єднання всіх видів виховної діяльності, оскільки воно виступає моделлю комплексного підходу до виховання особистості і відповідає головній потребі людини в універсальній діяльності та спілкуванні, а також уможливорює постійний безперервний духовний розвиток» [5, с. 6].

Участь студентів у колективному музикуванні на заняттях з оркестрового класу розкриває великі можливості для реалізації завдань розвиваючого навчання, адже така діяльність акумулює в собі важливі види робіт, що сприяють ознайомленню з різними музичними творами вітчизняних і зарубіжних авторів доступного рівня складності. Така діяльність дозволяє більш повноцінно і ефективно розвивати весь комплекс професійних здібностей студентів; виховує музичний смак, інтелект і творче мислення.

У ході спільної мистецько-творчої діяльності студенти розвивають творчий потенціал, набувають здатність до адекватної самооцінки, умінь надати емоційної підтримки іншим учасникам творчої мистецькопедагогічної майстерні у ході спільної мистецько-творчої діяльності та виконання індивідуальних творчих мистецьких проєктів; формують індивідуальний стиль виконавства.

Отже, щоб забезпечити високий рівень набуття досвіду ціннісно-естетичного відношення до дійсності на заняттях з оркестрового класу необхідно поступово розвивати музично-педагогічні здібності студента, застосовувати інтеграційні зв'язки з іншими фаховими дисциплінами, пробуджувати творчу активність особистості, що стає можливим за умови осмислення культурно-історичного та художнього значення здобутків українського народу, відтворення у змісті навчально-виховного процесу народних традицій, виявлення можливостей їх використання при вивченні мистецьких дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давыдов Н.А. Теоретические основы формирования исполнительского мастерства баяниста: Автореф. дис. ... доктора искусствоведения: 17.00.02/ Киевская консерватория им. П.И.Чайковского / Н.А. Давыдов. - К., 1990.
2. Зязюн І.А. Культурна парадигма в практиці гуманітаризації і гуманізації сучасної освіти / І.А. Зязюн // Культура політики в Україні у контексті світових трансформаційних процесів: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12-13 груд. 2000р.). – К., 2001. – С. 40-43.
3. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. –Х.: Веста: Видавництво «Ранок» , 2006. – 256 с.
4. Творчий розвиток особистості засобами мистецтва: навчально-методичний посібник / за ред., передмова Н.Г. Ничкало. – Чернівці: Зелена Буковина, 2011. – 255 с.
5. Плотницька О.В. Інтеграція різних видів мистецтва при викладанні дисциплін художньо-естетичного циклу: Навчальний посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2019. – 165 с.
6. Язикова Н. Фортепіанний ансамбль як одна з форм спільної музично-виконавської діяльності. [Електронний ресурс] / Н. Язикова. Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Mmik/2009_10/teksti/yazukova.htm.

Подано до друку:

Рутецький В.В., Суботницький І.М. Формування досвіду ціннісно-естетичного відношення до дійсності у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики / Зб. наук. праць Всеукраїнської науково-практичної конференції «Система підготовки майбутніх фахівців у контексті становлення Нової української школи» – Житомир: Вид-во О.О. Євенок, 2019. – С.